

УДК 343.

V. Matviichuk

DIRECT OBJECT OF A CRIME OF VIOLATION OF PRIVACY (ARTICLE 182 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE)

В.В. Матвійчук

*аспірант кафедри кримінального права,
кримінології, цивільного та господарського права
ВНЗ «Національна академія управління»
м. Київ*

БЕЗПОСЕРЕДНІЙ ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ (СТАТТЯ 182 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Постановка проблеми. Важливим і нагальним для теорії кримінального права та практики застосування ст. 182 КК України є з'ясування проблем, що стосуються безпосереднього об'єкта цього злочину. Ці теоретичні і практичні питання потребують свого подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З'ясуванням питань, що стосуються безпосереднього об'єкта цього злочину, певною мірою займалися такі вчені: В.І. Борисов, В.І. Тютюгін, С.Я. Лихова, М.І. Мельник та інші. Проте до цього часу ця проблема не знайшла свого належного дослідження.

Мета статті полягає у з'ясуванні безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 182 КК України.

Основні результати дослідження. Враховуючи те, що родовим об'єктом злочинів, передбачених статтями 162, 163, 182 КК України, є суспільні відносини, що забезпечують умови, які убезпечують незаконне проникнення до житла або іншого володіння, порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передається засобами зв'язку або через комп'ютер, незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконна зміна такої інформації [1, с. 76], перейдемо до з'ясування безпосереднього об'єкта злочину порушення недоторканності приватного життя.

На нашу думку, найважливіше значення для правотворчої та правозастосовної діяльності має безпосередній об'єкт конкретного складу злочину (в нашому випадку – злочину, передбаченого ст. 182 КК України). В теорії кримінального права загально визнано, що під безпосереднім об'єктом злочину слід розуміти конкретні суспільні відносини, які поставлені законодавцем під охорону закону про кримінальну відповідальність і яким заподіюється шкода злочинцем, що підпадає під ознаки конкретного складу злочину [1, с. 88; 2, с. 82; 3,

с. 99; 4, с. 48–49]. У цьому сенсі необхідно відмітити, що не в кожному випадку конкретний злочин завдає істотної шкоди лише одним суспільним відносинам. Існують злочини, які одночасно посягають і на більше суспільних відносин (це, зокрема, стосується і злочину, передбаченого ст. 182 КК України). тому в доктрині кримінального права поряд з класифікацією об'єктів «по вертикалі» має місце класифікація «по горизонталі». Її сутність полягає в тому, що на рівні безпосереднього об'єкта виділяють основний і додатковий об'єкти [1, с. 70–74].

У злочинах, які мають два або кілька безпосередніх об'єктів (до них належить і діяння, передбачене ст. 182 КК України), законодавець виділяє або зі змісту статті впливає один об'єкт, на який спрямоване злочинне посягання, що й обумовлює місце правової норми у структурі розділів Особливої частини КК України. У кримінально-правовій літературі такий об'єкт, зазвичай, називають основним безпосереднім об'єктом, а об'єкт, якому завдається істотна шкода поряд з основним – додатковим безпосереднім об'єктом злочину [5, с. 34].

Основним безпосереднім об'єктом злочину є конкретні суспільні відносини, що передусім прагнуть поставити під охорону законодавець, визнаючи суспільно небезпечне діяння злочином [3, с. 76–77]. Натомість додатковим безпосереднім об'єктом є суспільні відносини, яким істотна шкода завдається завжди [1, с. 70–74].

Загальновизнаним є те, що місце конкретної кримінально-правової норми у кримінальному законодавстві визначається з урахуванням захисту не тільки родового, а й основного безпосереднього об'єкта досліджуваного складу злочину.

У наукових публікаціях не завжди чітко визначається безпосередній об'єкт злочину, передбаченого ст. 182 КК України. Одні автори під таким основним безпосереднім об'єктом цього злочину розуміють право особи на повагу до її приватного життя, гарантоване ст. 32 Конституції України [6, с. 188]; другі безпосереднім об'єктом цього злочину називають право громадянина на недоторканність приватного життя, особисту та сімейну таємницю [7, с. 492]; треті автори безпосереднім об'єктом цього злочину вважають право громадянина на недоторканість особистого життя і на конфіденційність інформації про особу [8, с. 400]; цей же автор об'єктом злочину називає право кожного на недоторканність особистого життя і на конфіденційність інформації про особу, оскільки в стст. 32, 34 Конституції України передбачено, що ніхто не може відчувати втручання в особисте життя, крім випадків, передбачених Конституцією [9, с. 337]; четверті стверджують, що безпосереднім об'єктом злочину є суспільні відносини, що забезпечують недоторканність приватного життя [10, с. 145]; п'яті зазначають, що право кожного на недоторканність приватного життя і є безпосереднім об'єктом цього злочину (за ст. 137 КК РФ), а додатковим об'єктом основного складу є ті конкретні життєві блага, яким завдана шкода в процесі посягання [11, с. 197]; шості під безпосереднім об'єктом злочину розуміють відносини, що забезпечують гарантовану Конституцією України недоторканність приватного життя людини [12, с. 582]; сьомі впевнені, що безпосереднім об'єктом цього злочину є право громадянина на недоторканність приватного життя, особисту та сімейну таємницю (відповідно до

ст. 32 Конституції України ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя крім випадків, передбачених Конституцією) [13, с. 410]; восьмі стверджують, що безпосереднім об'єктом злочину порушення недоторканності приватного життя (ст. 137 КК РФ) є право кожного на захист недоторканності приватного життя, особисту і сімейну таємницю [14, с. 213]; дев'ять наполягають на тому, що об'єктом злочину порушення недоторканності приватного життя є суспільні відносини, які виникають при реалізації людиною її конституційного права на недоторканність приватного життя [15, с. 162]; десять вважають, що безпосередні об'єктом цього злочину є правовідносини приватного життя та окремі елементи їх змісту, оскільки концепція «об'єкт злочину – правовідносини» має глибоке теоретичне підґрунтя [16, с. 181].

Вважаємо, що з метою оптимального визначення безпосереднього об'єкта злочину порушення недоторканності приватного життя необхідно: 1) проаналізувати існуючі точки зору, що стосуються безпосереднього об'єкта цього злочину; 2) врахувати всі позитивні підходи до розуміння суспільних відносин, які поставлені під охорону зазначеної статті КК України; 3) проаналізувати структуру й елементи цих суспільних відносин.

На наш погляд, не можна погодитися з розумінням безпосереднього об'єкта цього злочину, запропонованим М.К. Гнетневим, О.М. Готіним і М.В. Мазуром, як права особи на повагу до її приватного життя, гарантованого ст. 32 Конституції України. По-перше, тому, що позиція, висловлена цими авторами, є недостатньо обґрунтованою, оскільки не базується на аналізі структури об'єкта цього злочину. По-друге, тому, що автори вказують на право особи, а не на суспільні відносини як об'єкт злочину.

Також не слід погоджуватися з поглядами М.І. Мельника, О.В. Кришевич та П.А. Вороб'я на розуміння безпосереднього об'єкта аналізованого злочину як права громадянина на недоторканність приватного життя, особисту та сімейну таємницю, оскільки злочин не посягає на право громадянина на недоторканність приватного життя, особисту та сімейну таємницю, також цей підхід не ґрунтується на дослідженні структури об'єкта цього злочину.

Викликає сумнів розуміння безпосереднього об'єкта злочину порушення недоторканності приватного життя А.П. Бабієм, який наполягає на тому, що таким є право громадянина на недоторканність особистого життя і на конфіденційну інформацію про особу. По-перше, його твердження не ґрунтується на аналізі структури цього об'єкта. По-друге, шановний науковець вказує на право особи як об'єкт злочину, а не на суспільні відносини, які мають охоронятися законом.

Викликає також заперечення розуміння безпосереднього об'єкта цього злочину Т.М. Нурнаєвою як права кожного на недоторканність приватного життя (основного безпосереднього об'єкта) і конкретні життєві блага, яким завдана шкода в процесі посягання (додатковий об'єкт до основного складу). Адже злочин посягає не на право кожного на недоторканність приватного життя, і не на блага як предмет злочину, а на конкретні суспільні відносини.

Не відповідає ні формі, ні змісту судження А.В. Наумова стосовно безпосереднього об'єкта цього злочину, оскільки твердження про нього як про

право кожного на недоторканність приватного життя, особисту і сімейну таємницю не відображає змісту предмета суспільних відносин, які підлягають кримінально-правовій охороні. Крім того, цей автор відійшов від концепції об'єкта як суспільних відносин.

Недостатньо обґрунтованою є позиція С.Я. Лихової стосовно того, що безпосереднім об'єктом цього злочину є правовідносини приватного життя та окремі елементи їх змісту, оскільки вона констатує, що концепція «об'єкт злочину — правовідносини» має глибоке теоретичне підґрунтя. Це викликано тим, що з метою знайти підґрунтя свого судження С.Я. Лихова посилається на позицію Л.С. Білогіриць-Котляревського, який визначав злочин як порушення насамперед закону, що регулює відносини осіб або одна з одною, або з юридичними установами, сукупність яких утворює правопорядок [17, с. 161]. Таке переконання С.Я. Лихової щодо її розуміння об'єкта злочину відповідає тому змісту, який сьогодні вкладається у зміст правовідносин [18, с. 69], і є непереконливим. У цьому контексті слід погодитися з професором П.П. Андрушком, що із наведеного висловлювання Л.С. Білогіриць-Котляревського зовсім не випливає, що об'єктом злочину він визнає правовідносини: такими він називає норму, яка регулює відносини осіб [19, с. 92]. Це підтверджується тим, що Л.С. Білогіриць-Котляревський зазначав, що об'єктом злочину з формальної сторони є норма, а з матеріальної — ті життєві інтереси чи блага, які цими нормами охороняється [20, с. 1–2]. Крім того, визначення С.Я. Лиховою безпосереднього об'єкта злочину як правовідносин звужує об'єкт кримінально-правової охорони до правовідносин, що не відповідає чинному законодавству.

Слід визнати надто не конкретизованим визначення безпосереднього об'єкта цього злочину (О.І. Зінченко, Н.Г. Іванов та Л.Г. Мачновським). Зокрема, коли йдеться про суспільні відносини, які виникають при реалізації людиною її конституційного права на недоторканність приватного життя [15, с. 162], або коли йдеться про відносини, що забезпечують гарантовану Конституцією України недоторканність приватного життя людини [12, с. 582], а також про суспільні відносини, що забезпечують недоторканність приватного життя [10, с. 145]. Це зумовлено тим, що ці визначення пропонуються не на підставі вивчення структури об'єкта злочину, передбаченого ст. 182 КК України.

Проте й аналіз існуючих точок зору на безпосередній об'єкт злочину порушення недоторканності приватного життя ще недостатній для з'ясування об'єкта цього злочину. Вважаємо, що з метою належного визначення безпосереднього об'єкта цього злочину необхідно врахувати всі позитивні підходи до розуміння досліджуваних суспільних відносин. З вищеозначених суджень слід зупинитися на тому, що: 1) безпосереднім об'єктом, в тому числі і досліджуваного злочину, є суспільні відносини (О.І. Зінченко, Н.Г. Іванов, Л.Г. Мачковський); 2) це відносини, що забезпечують гарантовану Конституцією України недоторканність приватного життя людини (О.І. Зінченко, Н.Г. Іванов).

Суть розбіжностей і негативних моментів у зазначених вище точках зору стосовно безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 182 КК України, полягає в тому, що деякі автори: 1) вважають об'єктом цього злочину не суспільні відносини, а право громадян на недоторканність приватного чи особистого

життя; 2) наполягають, що безпосереднім об'єктом цього злочину є правовідносини або благо; 3) відносини, що полягають або виникають при реалізації людиною її конституційного права на недоторканність приватного життя.

Водночас викладене ще не дає можливості дати вичерпну відповідь стосовно безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 182 КК України. Необхідно ще також проаналізувати структурні елементи цих суспільних відносин.

Візьмемо за основу структуру суспільних відносин, що запропонована в літературі з кримінального права, яку пропагує більшість вчених: 1) це суб'єкти (носії) відносини; 2) це предмет, з приводу якого існують відносини (тобто це те, з приводу чого існують відносини); 3) це соціальний зв'язок (суспільно значуща діяльність як зміст відносин) [21; 35–48]. Маючи такі і вищезазначені вихідні положення, продовжимо дослідження безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 182 КК України.

У юридичній літературі відсутня чітка позиція стосовно того, хто може бути суб'єктом відносин у площині кримінально-правової охорони досліджуваних відносин. А точніше, цьому питанню увагу взагалі не приділяли. Це дає нам можливість стверджувати, що суб'єкти відносин як структурний елемент об'єкта цього злочину (ст. 182 КК України) зовсім не підлягали дослідженню. А він, на наш погляд, має істотно вплинути на вирішення питання, що слід розуміти під безпосереднім об'єктом досліджуваного злочину. Аналіз юридичної літератури, що стосується цієї проблеми, та проведене опитування студентів юридичних вузів дає нам підставу визначитися з суб'єктами суспільних відносин, що стосуються недоторканності приватного життя, проти яких спрямоване це злочинне діяння шляхом незаконного збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконної зміни такої інформації. Суб'єктами суспільних відносин є окремі фізичні особи, які користуються гарантованими Конституцією правами на недоторканність приватного життя, з одного боку, та інші фізичні особи — з іншого, в тому числі і службові особи, а також юридичні особи, органи державної влади та місцевого самоврядування, які мають утримуватися від порушення права на приватне життя фізичних осіб. Наша позиція стосовно суб'єктного складу цих суспільних відносин підтверджується чинним законодавством: Законом України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 року № 2297-VI [22]; Законом України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року № 3855-XII [23]; Законом України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року № 2939-VI [24]; Законом України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII [25] та ін.

Для досягнення мети забезпечення охорони досліджуваних суспільних відносин необхідною умовою є не тільки виявлення осіб, які вчинили злочин, притягнення до кримінальної відповідальності, а й убезпечення цих відносин від посягань, які передбачені ст. 182 КК України. Дослідження суб'єктів вказаних суспільних відносин, а також їх соціальних функцій у цих відносинах дасть змогу визначити на науковій основі ті суспільні відносини, які виступають об'єктом цього злочину відповідно до ст. 182 КК України. Цю властивість

суспільних відносин використовує інколи законодавець як для визначення меж дії кримінального закону, так і для вказівки на ті суспільні відносини, що є об'єктом відповідного злочину (скажімо, порушення недоторканності приватного життя). Законодавець цей підхід до злочину, передбаченого ст. 182 КК України, не застосував, чим певним чином ускладнив наше завдання у дослідженні зазначеної проблеми, а також у застосуванні цієї статті в практичній діяльності правоохоронних органів та суду. Вивчивши кримінальні провадження цієї категорії, ми встановили, що в абсолютній більшості випадків (96 % справ) одним із суб'єктів відносин обов'язково була фізична особа (людина). Тому з метою встановлення другої сторони складу відносин ми звернулися до законодавства (див. вище), що стосується відносин, які забезпечують умови з охорони регламентованої чинним законодавством недоторканності приватного життя, конфіденційної інформації про фізичну особу, яку становлять персональні дані – відомості про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована, а також – сімейні таємниці. Цей аналіз засвідчив, що іншою стороною суб'єктного складу таких відносин, які є елементом об'єкта злочину, передбачено ст. 182 КК України, виступають як фізичні, так і юридичні особи відповідно до чинного законодавства [22; 23; 24; 25].

Вивчення соціальної функції суб'єкта відносин, його прав та обов'язків (статусу), тобто соціального взаємозв'язку у суспільних відносинах, має певну цінність, оскільки з'ясування суб'єктного складу відносин сприяє визначенню змісту самих відносин, дає можливість оцінити їх характер, обсяг цих відносин і межі дії закону (ст. 182 КК України). Отже, робити повний перелік суб'єктів суспільних відносин (об'єкта злочину, передбачено ст. 182 КК України) немає необхідності. Важливо лише зрозуміти, що вони можуть мати різноманітні варіанти, які так чи інакше можуть впливати на зміст відносин та межі кримінальної відповідальності. Про це свідчить і судова практика. Так, суди правильно кваліфікувати діяння лише тоді, коли встановлювати суб'єктів відносин, їх соціальний статус, роль у суспільних відносинах.

Отже, виходячи з предмета дослідження, розглянемо такий структурний елемент відносин, як соціальний взаємозв'язок у суспільних відносинах, що нами аналізується. Цей структурний елемент суспільних відносин, що нами досліджується, а саме: соціальний взаємозв'язок, справедливо розглядається як засіб самих відносин [26, с. 5; 27, с. 4]. Цей зв'язок може виявитися як на рівні індивідуальної взаємодії суб'єктів, так і у взаємодії людських спільнот, а також індивідуумів із відповідними спільнотами як елементами соціуму. Зовні цей соціальний зв'язок проявляється, як показує вивчення кримінальних справ і нормативної бази, що стосуються аналізованих відносин, а також опитування працівників правоохоронних органів та суду, в таких діяннях, як: 1) незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконна зміна такої інформації, крім випадків, передбачених іншими статтями, а також убезпеченні від такої неправомірної поведінки суб'єктів, зазначених в законі; це, зокрема, означає на законодавчому рівні забезпечення регламентації поведінки суб'єктів цих відносин; 2) виконання суб'єктами відносин прав і обов'язків, покладених на

них чинним законодавством; 3) організаційні заходи щодо забезпечення регламентованої законодавством поведінки суб'єктів цих відносин; 4) запобігання вчиненню таких злочинів (передбачених ст. 182 КК України).

Наше твердження має і практичне підґрунтя. Так, вивчення кримінальних проваджень зазначених категорій свідчить, що за 77% проваджень соціальний зв'язок (взаємозв'язок суб'єктів) характерний для забезпечення умов з охорони відносин, що нами з'ясовуються; 23% проваджень — для запобігання цим злочинам.

Нас цікавить, як це впливає з дослідження, соціальний зв'язок, важливою ознакою якого є обов'язок певної поведінки суб'єктів відносин щодо охорони таких відносин з регламентованої законом та іншими нормативно-правовими актами правомірної поведінки таких суб'єктів, тобто їх взаємодія.

Отже, для визначення безпосереднього об'єкта цього злочину мають враховуватися лише суспільні відносини, що відповідають інтересам усього суспільства, а не інтересам окремої особи на її розсуд чи вподобання. Такими можуть бути лише позитивні відносини, що поставлені під охорону кримінального закону.

Дотримуючись концепції, що предмет злочину і предмет суспільних відносин у складі злочину не одне і те ж, а тому для злочину, передбаченого ст. 182 КК України, предметом відносин є умови з охорони регламентованої чинним законодавством конфіденційної інформації про фізичну особу, яку становлять відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована, а також сімейну таємницю. Натомість предметом злочину є умови з охорони інших благ, прав тощо.

Справедливим, на наш погляд, є твердження, що предметом суспільних відносин є все те, з приводу чого і у зв'язку з чим існують аналізовані суспільні відносини [28, с. 7].

Як ми вже раніше зазначали, кримінально-правовою доктриною, як правило, визнається те, що об'єктом злочину є суспільні відносини, на які посягає те чи інше суспільно небезпечне діяння [29, с. 96]. В такому сенсі об'єкт є істотним елементом складу злочину, передбаченого ст. 182 КК України, і значною мірою визначає небезпеку протиправної поведінки особи, вказує на її соціальну сутність — суспільну небезпеку. Дотримуючись концепції тричленної структури суспільних відносин, яку запропонував О.В. Дроздов: 1) носії (суб'єкти) відносин; 2) предмет, з приводу якого існують відносини; 3) суспільно значуща діяльність (соціальний зв'язок як зміст відносин) [30, с. 22—69], ми не виключаємо, що при здійсненні посягань означені суспільні відносини, які стосуються особи, можуть створювати такий структурний елемент об'єкта, як потерпіла особа. У цьому випадку ми погоджуємося з позицією А.А. Музики, Є.В. Лашука, які аргументовано у структурі об'єкта виділяють як предмет злочину, та і потерпілого від злочину [31, с. 149].

Проведене нами вивчення кримінальних справ і теоретичних джерел, які стосуються відносин, що поставлені під охорону чинним кримінальним законодавством (ст. 182 КК України), свідчить, що такий структурний елемент характерний для цього злочину. Певною мірою ці питання на законодавчому рівні знайшли своє відображення і в кримінальних кодексах зарубіжних дер-

жав [32; 33; 34; 35; 36]. Але дана проблема потребує ще більш детального свого вивчення на дисертаційному та монографічному рівнях.

Висновки. Дослідивши структуру суспільних відносин, існуючі точки зору, можна запропонувати формулювання основного безпосереднього об'єкта злочину, передбачено ст. 182 КК України. Отже, основним безпосереднім об'єктом злочину виступають суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони конфіденційної інформації про фізичну особу, яку становлять відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована, а також сімейну таємницю. Додатковим безпосереднім об'єктом цього злочину виступають суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони інших благ, прав фізичних осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Тацій В.Я.* Объект и предмет преступления в Советском уголовном праве / В.Я. Тацій. — Харьков : Высшая школа, 1988. — 198 с.
2. Сучасне кримінальне право України: [курс лекцій] / А.В. Савченко, В.В. Кузнецов, О.Ф.Штанько. — К. : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. — 640 с.
3. Кримінальне право України: Загальна частина: [підручник для студ. юрид. спец. вищ. закладів освіти] / М.І.Бажанов, Ю.В.Баулін, В.І.Борисов та ін.; [за ред. проф. М.І.Бажанова, В.В.Сташиса, В.Я.Тація]. — Київ-Харків : Юринком Інтер-Право, 2002. — 416 с.
4. Кримінальне право України. Теоретичний курс та практикум: [посіб. для підгот. до держ. іспитів] / В.В. Кузнецов, А.В. Савченко, В.С. Плутагир; [за заг. ред. В.Я.Горбачевського]. — К. : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005 — 344 с.
5. *Тацій В.Я.* Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України: Навчальний посібник / В.Я. Тацій. — Харків : Українська юридична академія, 1994. — 80 с.
6. *Гнетнев М.К. Готін О.М., Мазур М.В.* Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина / М.К. Гнетнев, О.М. Готін, М.В. Мазур // Кримінальне право (Особлива частина): підручник; за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського, — [2-не вид.]. — К. : «ВД «Дакор», 2013. — С. 156—212.
7. *Мельник М.І.* Коментар до ст. 182 КК України / М.І.Мельник // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України; за ред. М.І.Мельника, М.І. Хавронюка. — 9-те вид., переробл. та допов. — К. : Юридична думка, 2012 — С. 492—495.
8. *Бабий А.П.* Преступления против избирательных, трудовых и других личных прав и свобод человека и гражданина / А.П. Бабий // Уголовный кодекс Украины. Комментарий; под ред. Ю.А. Кармазина и Е.Л. Стрельцова. — Харьков, ООО «Одиссей», 2001. — С. 345—405.
9. *Бабий А.П.* Преступления против избирательных, трудовых и других личных прав и свобод человека и гражданина / А.П. Бабий // Уголовное право Украины. Общая и Особенная части: Учебник; под ред. Е.Л. Стрельцова. — Х. : ООО «Одиссей», 2002. — С. 331—372.
10. *Зінченко О.І.* Злочини проти інших особистих прав і свобод людини і громадянина / О.І.Зінченко // Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В.Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. проф. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. — 5-те вид., переробл. і допов. — Х. : Право, 2015. — С. 140—148.
11. *Нуркаева Т.Н.* Личные (гражданские) права и свободы человека и их охрана уголовно-правовыми средствами: вопросы теории и практики / Т.Н. Нуркаева. — СПб. : Изд-тво «Юридический центр Пресс», 2003. — 254 с.

12. *Иванов Н.Г.* Преступления, посягающие на личные права и свободы человека и гражданина / Н.Г. Иванов // Полный курс уголовного права: В 5 Т / под ред. докт. юри. наук, проф. заслуженного деятеля науки РФ А.И. Коробоева. — Т. 2. Преступления против личности. — СПб. : Изд-во Р.Асланова «Юридический центр Пресс», 2008. — С. 581—594.

13. *Кришевич О.В., Воробей П.А.* Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод / О.В. Кришевич, П.А. Воробей // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Гришук, А.В. Савченко [та ін.]; За заг. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея; НАВС. — К. : Юрінком Інтер, 2016. — С. 369—414.

14. *Наумов А.В.* Российское уголовное право. Курс лекций: в 3 т. Т. 2. Особенная часть (главы I—X) / А.В. Наумов. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : Волтерс Клувер, 2007. — 504 с.

15. *Мачковский Л.Г.* Преступления против личных прав граждан (стст. 136—140 УК РФ) / Л.Г. Мачковский // Энциклопедия уголовного права. Т. 16. Преступления против конституционных прав и свобод человека и гражданина. — СПб ГКА., СПб : Издание профессора Малинина, 2011. — С. 150—208.

16. *Лихова С.Я.* Злочини проти громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина за Кримінальним кодексом України (теоретико-правове дослідження): Дисертація на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук; за спеціальністю 12.00.08 — кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Софія Яківна Лихова. — К. : Київський національний ун-тет імені Тараса Шевченка, 2006. — 164 с.

17. *Турищева Н.Ю.* Преступления против избирательных прав на участие в референдуме / Н.Ю. Турищева. — СПб : Изд-во «Юридический центр Пресс», 2010. — 339 с.

18. *Лихова С.Я.* Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини КК України): [Монографія] / С.Я. Лихова. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2006. — 573 с.

19. Учебник русского уголовного права. Общая и Особенная части. Ординарного профессора Университета св. Владимира Л.С. Белогриц-Котляревского. — Киев-Петербург-Харьков : Южнорусское книгоиздательство Ф.А. Гогансона, 1903. — 618 с.

20. *Андрушко П.П.* Злочини проти виборчих прав громадян та права брати участь у референдумі: кримінально-правова характеристика: [Монографія] / П.П. Андрушко. — К. : КНТ, 2007. — 328 с.

21. *Сміх В.В.* Кримінальна відповідальність за порушення права особи на правову допомогу: [Монографія] / За заг. ред. проф. М.І. Мельника, В.В. Сміха. — К. : Атіка — Н, 2012. — 200 с.

22. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 34. — Ст. 481.

23. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 16. — Ст. 93.

24. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 32. — Ст. 314.

25. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 48. — Ст. 651.

26. *Таций В.Я.* Преступления против природных богатств СССР / В.Я. Таций // Уголовное право УССР: Особенная часть: Учебник // Под ред. М.И. Бажанова и др. — К. : Высшая школа. Головное изд-во, 1989. — 503 с.

27. *Ищенко О.М., Матвійчук В.К., Єрсова І.Ю.* Кримінально-правовий захист атмосферного повітря: Навчальний посібник / О.М. Іщенко, В.К.Матвійчук, І.Ю. Єрсова. — К. : РВВ МВС України, 1994. — 64 с.

28. *Никифоров Б.С.* Объект преступления по Советскому уголовному праву / Борис Сергеевич Никифоров. — М. : Госюриздат, 1960. — 229 с.

29. *Матвійчук В.К.* Теоретичні та практичні проблеми кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища: [монографія] / Валерій Костянтинівич Матвійчук. — К. : Національна академія управління. — 2011. — 368 с.

30. *Дроздов А.В.* Человек и общественные отношения / А.В. Дроздов. — Л. : Изд-во Ленингр. Гос. Ун-та, 1966. — 124 с.

31. *Музыка А.А., Лащук Є.В.* Предмет злочину: теоретичні основи пізнання [монографія] / А.А.Музыка, Є.В.Лащук. — К. : ПАЛИВОДА А.В., 2011. — 192 с.

32. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and D j, prof. N.F. Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Polish by D.A. Barilovitch. — St. Petersburg : “Yuridichesky Centei Press”, 2001. — 234 p.

33. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. — St. Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2001. — 298 p.

34. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova. — St. Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2002. — 366 p.

35. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A.I. Korobeev. — St. Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2002. — 226 p.

36. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn. V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. — St. Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2002. — 366 p.

REFERENCES

1. *Tacij V.Ja.* Obekt i predmet prestuplenija v Sovetskom ugovolnom prave / V.Ja. Tacij. — Har'kov : Vysshaja shkola, 1988. — 198 s.

2. Suchasne kryminalne pravo Ukrainy: [kurs lektcii] / A.V. Savchenko, V.V. Kuznietsov, O.F. Shtanko. — K. : Vyd. PALYVODA A.V., 2005. — 640 s.

3. Kryminalne pravo Ukrainy: Zahalna chastyna: [pidruchnyk dlia stud. yuryd. spets. vyshch. zakladiv osvity] / M.I. Bazhanov, Yu.V. Baulin, V.I. Borysov ta in.; [za red. prof. M.I. Bazhanova, V.V. Stashysa, V.Ya. Tatsiia]. — Kyiv-Kharkiv : Yuryнком Inter — Pravo, 2002. — 416 s.

4. Kryminalne pravo Ukrainy. Teoretychnyi kurs ta praktykum: [posib. dlia pidhot. do derzh. ispytyv] / V.V. Kuznietsov, A.V. Savchenko, V.S. Plutahyr; [za zah. red. V.Ya.Horbachevskoho]. — K. : Vyd. PALYVODA A.V., 2005 — 344 s.

5. *Tatsii V.Ya.* Obiekt i predmet zlochynu v kryminalnomu pravi Ukrainy: Navchalnyi posibnyk / V.Ya. Tatsii. — Kharkiv : Ukrainska yurydychna akademiia, 1994. — 80 s.

6. *Hnietniev M.K., Hotin O.M., Mazur M.V.* Zlochyny proty vyborchkykh, trudovykh ta inshykh osobystykh prav i svobod liudyny i hromadianyna / M.K. Hnietniev, O.M. Hotin,

M.V. Mazur // Kryminalne pravo (Osoblyva chastyna): pidruchnyk; za red. O.O. Dudorova, Ye.O. Pysmenskoho, — [2—ne vyd.]. — K. : «VD «Dakor», 2013. — S. 156—212.

7. *Melnyk M.I.* Komentar do st. 182 KK Ukrainy / M.I. Melnyk // Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy; za red. M.I. Melnyka, M.I. Khavroniuka. — 9-te vyd., pererobl. ta dopov. — K. : Yurydychna dumka, 2012 — S. 492—495.

8. *Babij A.P.* Prestuplenija protiv izbiratel'nyh, trudovyh i drugih lichnyh prav i svobod cheloveka i grazhdanina / A.P. Babij // Ugolovnyj kodeks Ukrainy. Kommentarij; pod red. Ju.A. Karmazina i E.L. Strel'cova. — Har'kov, OOO «Odisej», 2001. — S. 345—405.

9. *Babij A.P.* Prestuplenija protiv izbiratel'nyh, trudovyh i drugih lichnyh prav i svobod cheloveka i grazhdanina / A.P. Babij // Ugolovnoe pravo Ukrainy. Obshhaja i Osobennaja chasti: Uchebnik; pod red. E.L. Strel'cova. — H. : OOO «Odisej», 2002. — S. 331—372.

10. *Zinchenko O.I.* Zlochyny proty inshykh osobystykh prav i svobod liudyny i hromadianyna / O.I. Zinchenko // Kryminalne pravo Ukrainy: Osoblyva chastyna: pidruchnyk / Yu.V. Baulin, V.I. Borysov, V.I. Tiutiuhin ta in.; za red. prof. V.Ya. Tatsiia, V.I. Bryshchuk, V.I. Tiutiuhina. — 5-te vyd., pererobl. i dopov. — Kh. : Pravo, 2015. — S. 140—148.

11. *Nurkaeva T.N.* Lichnye (grazhdanskije) prava i svobody cheloveka i ih ohrana ugolovno-pravovymi sredstvami: voprosy teorii i praktiki / T.N. Nurkaeva. — SPb. : Izd-tvo «Juridicheskij centr Press», 2003. — 254 s.

12. *Ivanov N.G.* Prestuplenija, posjagajushhie na lichnye prava i svobody cheloveka i grazhdanina / N.G. Ivanov // Polnyj kurs ugolovnogo prava: V 5 T / pod red. dokt. juri. nauk, prof. zasluzhennogo dejatelja nauki RF A.I. Koroboeva. — T. 2. Prestuplenija protiv lichnosti. — SPb. : Izd-vo R.Asanova «Juridicheskij centr Press», 2008. — S. 581—594.

13. *Kryshchuk O.V., Vorobei P.A.* Zlochyny proty vyborchykh, trudovykh ta inshykh osobystykh prav i svobod / O.V. Kryshchuk, P.A. Vorobei // Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy / D.S. Azarov, V.K. Hryshchuk, A.V. Savchenko [ta in.]; Za zah. O.M. Dzhuzhi, A.V. Savchenka, V.V. Chernieia; NAVS. — K. : Yurinkom Inter, 2016. — S. 369—414.

14. *Naumov A.V.* Rossijskoe ugolovnoe pravo. Kurs lekcij: v 3 t. T. 2. Osobennaja chast' (glavy I—X) / A.V. Naumov. — 4-e izd., pererab. i dop. — M. : Volters Kluver, 2007. — 504 s.

15. *Machkovskij L.G.* Prestuplenija protiv lichnyh prav grazhdan (st.st. 136—140 UK RF) / L.G. Machkovskij // Jenciklopedija ugolovnogo prava. T. 16. Prestuplenija protiv konstitucionnyh prav i svobod cheloveka i grazhdanina. — SPb GKA., SPb : Izdanie professora Malinina, 2011. — S. 150—208.

16. *Lykhova S.Ya.* Zlochyny proty hromadianskykh, politychnykh ta sotsialnykh prav i svobod liudyny i hromadianyna za Kryminalnym kodeksom Ukrainy (teoretyko-pravove doslidzhennia): Dysertatsiia na zdobuttia nauk. stupenia dokt. yuryd. nauk; za spetsialnistiu 12.00.08 — kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo / Sofiia Yakivna Lykhova. — K. : Kyivskiy natsionalnyi un-tet iseni Tarasa Shevchenka, 2006. — 164 s.

17. *Turishheva N.Ju.* Prestuplenija protiv izbiratel'nyh prav na uchastie v referendum / N.Ju. Turishheva. — SPb : Izd-vo «Juridicheskij centr Press», 2010. — 339 s.

18. *Lykhova S.Ya.* Zlochyny u sferi realizatsii hromadianskykh, politychnykh ta sotsialnykh prav i svobod liudyny i hromadianyna (rozdil V Osoblyvoi chastyny KK Ukrainy): [Monohrafiia] / S.Ya. Lykhova. — K. : VPTs «Kyivskiy universytet», 2006. — 573 s.

19. Uchebnik russkogo ugolovnogo prava. Obshhaja i Osobennaja chasti. Ordinarnogo professora Universiteta sv. Vladimira L.S. Belogric-Kotljarevskogo. — Kiev -Peterburg-Har'kov : Juzhnorusskoe knigoizdatel'stvo F.A. Goganson, 1903. — 618 s.

20. *Andrushko P.P.* Zlochyny proty vyborchykh prav hromadian ta prava braty uchast u referendum: kryminalno-pravova kharakterystyka: [Monohrafiia] / P.P. Andrushko. — K. : KNT, 2007. — 328 s.

21. *Smikh V.V.* Kryminalna vidpovidalnist za porushennia prava osoby na pravovu dopomohu: [Monohrafiia] / Za zah. red. prof. M.I. Melnyka, V.V. Smikha. — K. : Atika. — N, 2012. — 200 s.
22. Pro zakhyst personalnykh danykh: Zakon Ukrainy vid 1 chervnia 2010 r. № 2297-VI // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. — 2010. — № 34. — St. 481.
23. Pro derzhavnu taiemnytsiu: Zakon Ukrainy vid 21 sichnia 1994 r. № 3855-XII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. — 1994. — № 16. — St. 93.
24. Pro dostup do publichnoi informatsii: Zakon Ukrainy vid 13 sichnia 2011 r. № 2939-VI // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. — 2011. — № 32. — St. 314.
25. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 2 zhovtnia 1992 r. № 2657-XII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. — 1992. — № 48. — St. 651.
26. *Tacij V.Ja.* Prestuplenija protiv prirodnyh bogatstv SSSR / V.Ja. Tacij // Ugolovnoe pravo USSR: Osobennaja chast': Uchebnik // Pod red. M.I. Bazhanova i dr. — K. : Vysshaja shkola. Golovnoe izd-vo, 1989. — 503 s.
27. *Ishchenko O.M., Matviichuk V.K., Yerosova I.Yu.* Kryminalno-pravovyi zakhyst atmosferного povitria: Navchalnyi posibnyk / O.M. Ishchenko, V.K. Matviichuk, I.Yu. Yerosova. — K. : RVV MVS Ukrainy, 1994. — 64 s.
28. *Nikiforov B.S.* Obekt prestuplenija po Sovetskomu ugolovnomu pravu / Boris Sergeevich Nikiforov. — M. : Gosjurizdat, 1960. — 229 s.
29. *Matviichuk V.K.* Teoretychni ta praktychni problemy kryminalno-pravovoi okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha: [monohrafiia] / Valerii Kostiantynovykh Matviichuk. — K. : Natsionalna akademiia upravlinnia. — 2011. — 368 s.
30. *Drozdov A.V.* Chelovek i obshhestvennye otnosheniia / A.V. Drozdov. — L. : IZd-vo Leningr. Gos. Un-ta, 1966. — 124 s.
31. *Muzyka A.A., Lashchuk Ye.V.* Predmet zlochynu: teoretychni osnovy piznannia [monohrafiia] / A.A. Muzyka, Ye.V. Lashchuk. — K. : PALLYVODA A.V., 2011. — 192 s.
32. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and D j, prof. N.F. Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A. I. Lukashov and candidate of law E. A. Sarkisova, translated from Polish by D.A. Barilovitch. — St. Petersburg : “Yundicheskyy Centei Press”, 2001. — 234 p.
33. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. — St. Petersburg : “Yuridicheskyy Center — Press”, 2001. — 298 p.
34. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova. — St. Petersburg : “Yuridicheskyy Center — Press”, 2002. — 366 p.
35. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A.I. Korobeev. — St. Petersburg : “Yuridicheskyy Center — Press”, 2002. — 226 p.
36. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn.V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. — St. Petersburg : “Yuridicheskyy Center — Press”, 2002. — 366 p.

Матвійчук В.В. Безпосередній об'єкт злочину порушення недоторканності приватного життя (стаття 182 Кримінального кодексу України)

Стаття присвячена дослідженню безпосереднього об'єкта злочину порушення недоторканності приватного життя. Проаналізовано загальнотеоретичні положення стосовно основного та додаткового безпосереднього об'єкта злочину загалом та злочину, передбаченого статтею 182 Кримінального кодексу України зокрема.

Розглянуто різні наукові позиції з цього питання, виокремлено їх позитивні та негативні моменти. З'ясовано основний і додатковий безпосередній об'єкт злочину порушення недоторканності приватного життя.

Ключові слова: основний безпосередній об'єкт злочину, додатковий безпосередній об'єкт злочину, недоторканність приватного життя, предмет суспільних відносин, суб'єкт злочину.

Матвейчук В.В. Непосредственный объект преступления нарушение неприкосновенности частной жизни (статья 182 Уголовного кодекса Украины)

Статья посвящена исследованию непосредственного объекта преступления нарушение неприкосновенности частной жизни. Проанализированы общетеоретические положения касательно основного и дополнительного непосредственного объекта преступления в целом и преступления, предусмотренного статьей 182 Уголовного кодекса Украины в частности. Рассмотрены разнообразные научные позиции по этому вопросу, вычленены их положительные и отрицательные моменты. Определены основной и дополнительный непосредственный объект преступления нарушение неприкосновенности частной жизни.

Ключевые слова: основной непосредственный объект преступления, дополнительный непосредственный объект преступления, неприкосновенность частной жизни, предмет общественных отношений, субъект преступления.

Matviichuk V. Direct Object of a Crime of Violation of Privacy (Article 182 of the Criminal Code of Ukraine)

The article deals with the matter of a direct object of crime of violation of privacy. General theoretical provisions regarding main and additional direct objects of a crime, in general, and of a crime provided for by Article 182 of the Criminal Code of Ukraine, in particular, are analyzed. Different scientific viewpoints on the topic are researched; their positive and negative aspects are stressed. Main and additional direct objects of a crime of violation of privacy are specified.

Keywords: Main Direct Object of a Crime, Additional Direct Object of a Crime, Privacy, Matter of Social Relations, Subject of a Crime

Стаття надійшла до редакції 13.04.2017.